

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim

*Dobry start
dla wychowanków pieczy zastępczej*

PORADNIK DLA OSOBY USAMODZIELNIANEJ

Grodzisk Mazowiecki, 2021 rok

Drogi młody człowieku,

przed Tobą bardzo ważny czas. Wydawałby się, że podejmowanie decyzji o swojej przyszłości dopiero przed Tobą, jednak część z wyborów dotyczących przyszłości masz już za sobą (jak chociażby wybór szkoły ponadgimnazjalnej/ponadpodstawowej), ale znaczna część jeszcze przed Tobą.

Dziś jesteś u progu pełnoletności i chcielibyśmy żebyś poświęcił trochę czasu na zaplanowanie swojej przyszłej drogi życiowej. Nie jest to proces krótkotrwały i będzie wymagał od Ciebie dużego zaangażowania. Decyzje jakie podejmiesz w najbliższej przyszłości dadzą Ci bazę do wejścia w dorosłość. Pamiętaj jednak że nie zostajesz z tym sam. Już dziś są wokół Ciebie osoby, z którymi możesz porozmawiać, u których możesz poszukać wsparcia i zrozumienia ale także podpowiedzi i szukania alternatyw. Mam tu na myśli rodziców zastępczych, wychowawców, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, psychologa czy inne osoby z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Nie obawiaj się rozmawiać z nimi, zgłaszać swoich wątpliwości, zadawać pytań i wspólnie szukać odpowiedzi.

Każdy z nas był w tym miejscu, w którym znajdujesz się i Ty. I każdy z nas podejmował jakieś decyzje i z pewnością jest to do zrobienia, tylko chcielibyśmy żebyś te decyzje podejmował po przemyśleniu i żeby one były jak najlepsze dla Ciebie i Twojej przyszłości.

Informator, który dla Ciebie przygotowaliśmy wprowadzi Cię w meandry Twojej przyszłości jako osoby wyjątkowej, bo objętej pomocą państwa.

Głowa do góry! Nie jesteś sam! Wspólnie damy radę!

Na początek kilka ważnych pojęć:

Usamodzielnienie to długotrwały procesy wychowawczy, którego celem jest przygotowanie Cię do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym.

Osoba usamodzielniana - to osoba opuszczająca po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną. Przez osobę usamodzielnianą rozumie się również osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustala na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub

osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie 6 miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

Opiekun usamodzielniania – to Twój patron, mentor, osoba dla Ciebie znacząca, ze zdaniem której się liczysz i która będzie Cię wspierała w całym procesie wchodzenia w dorosłość.

Indywidualny Program Usamodzielniania (IPU) – to ważny dokument, w którym zaprojektujesz swoją najbliższą przyszłość (np. wybór szkoły, wybór miejsca zamieszkania, działania które będziesz podejmował). To dokument tworzony przez Ciebie przy pomocy opiekuna usamodzielniania.

Skoro już znasz najważniejsze pojęcia to teraz do dzieła!

KROKI

W pierwszej kolejności musisz dokonać wyboru opiekuna usamodzielniania. W tym celu „rozejrzyj się” wokół siebie i pomyśl kto w Twoim otoczeniu jest dla Ciebie bardzo ważną osobą. Zastanów się z kim lubisz rozmawiać, komu się zwierzasz, z kim prowadzisz dyskusje w sprawach dla Ciebie ważnych i ze zdaniem kogo się najbardziej liczysz oraz kto ma największy wpływ na Twoje decyzje. Niech to będzie ktoś, na kim chcesz się wzorować, kto jest dla Ciebie autorytetem. Ktoś kogo ścieżka życiowa i podejmowane decyzje Ci imponują i stanowią inspiracje dla Twojego postępowania.

Niech to nie będzie osoba, która popełniła w swoim życiu błędy, które przyniosły innym osobom ból i krzywdę, która żyła niezgodnie z prawem i obowiązującymi normami społecznymi, która prezentuje negatywny wzorzec (nadużywa alkoholu lub innych środków psychoaktywnych), nie jest w stanie samodzielnie i odpowiedzialnie prowadzić swojego życia, co do której wiesz, że nie będzie w stanie lub nie będzie miała wystarczających chęci do wspierania Cię w Twoich wyborach.

Podpowiemy Ci, że opiekunem usamodzielniania może być:

- osoba tworząca rodzinę zastępczą lub prowadząca rodzinny dom dziecka,
- koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie,

- osoba będąca w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem,
- inna osoba wskazana przez Ciebie, wybrana według powyższych wskazówek

Ważne: Nie spiesz się. Dobrze się zastanów. Przeanalizuj cechy swojego kandydata i dokonaj wyboru. Skontaktuj się z kandydatem i porozmawiaj. Przedstaw mu swój pomysł i zapytaj czy podejmie się tej roli, czy wyrazi pisemną zgodę. PAMIĘTAJ: musisz to zrobić zanim ukończysz 17 lat.

Jeśli już masz kandydata, który spełnia powyższe kryteria i wyraził zgodę to trzeba o tym poinformować Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (to z terenu którego pochodzisz) i uzyskać akceptację dla Twojego wyboru Dyrektora tej instytucji.

W tym celu Twoje wskazanie opiekuna usamodzielniania oraz zgodę tej osoby należy przesłać pocztą lub osobiście dostarczyć do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Nie spóźnij się! Pamiętaj, że dokumenty te muszą być dostarczone przed ukończeniem przez Ciebie 17 roku życia.

Brawo!!! Pierwszy ważny krok za Tobą.

KROK II

Teraz idziemy dalej. Masz już obok siebie osobę, która będzie pomagała Ci zaprojektować Twoją przyszłość. Wspólnie macie kilka miesięcy na przygotowanie się do sporządzenia Indywidualnego Programu Usamodzielniania. Wydaje się, że jest to bardzo dużo czasu, ale warto przygotować się do tego wcześniej.

Zakres informacji, które będziesz musiał określić obejmuje różne obszary:

1) Planowany termin opuszczenia pieczy zastępczej.

Pozostanie w pieczy zastępczej po 18 roku życia może odbyć się pod pewnymi warunkami:

- zamierzasz kontynuować naukę, zdobywać zawód (tylko w okresie nauki i nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia)
- za zgodą opiekunów zastępczych lub dyrekcji placówki
- ze świadomością, że pomimo pełnoletności trzeba będzie stosować się do zasad zachowania obowiązujących w rodzinie zastępczej lub placówce
- nie będziesz otrzymywał środków finansowych na kontynuowanie nauki, nadal będą utrzymywać Cię rodzice zastępczy lub placówka

2) Planowany termin usamodzielnienia.

Podejmując decyzję o opuszczeniu pieczy zastępczej stajesz się osobą usamodzielnianą (już wiesz kto to jest ☺) i rozpoczynasz życie „na własny rachunek”. W związku z tym:

- musisz mieć miejsce, do którego się wyprowadzisz lub przewidzieć jakie działania podejmiesz w celu posiadania miejsca do zamieszkania

- musisz mieć źródło utrzymania. W tej sytuacji możesz ubiegać się o środki na kontynuowanie nauki (jeśli będziesz się uczył). Jest to kwota 566 zł. Z pewnością nie jest to dochód wystarczający na pokrycie wszystkich kosztów związanych z samodzielnym życiem (mieszkanie, energia, gaz, ubrania, żywność), więc musisz mieć pomysł na uzyskanie innych źródeł dochodu, w tym w jaki sposób i gdzie będziesz poszukiwał pracy

- musisz określić termin ostatecznego usamodzielnienia, bo od tego zależy uzyskanie przez Ciebie świadczeń na zagospodarowanie i usamodzielnienie (więcej o możliwościach uzyskania wsparcia PCPR w dalszej części opracowania).

3) Planowany sposób uzyskania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych

Zakładamy, że aktualnie uczysz się w szkole ponadgimnazjalnej/ponadpodstawowej. Zastanów się czy ukończenie (bo przecież chcesz ją ukończyć, skoro już tyle przebrnąłeś? ☺) tej szkoły jest dla Ciebie wystarczające, czy chcesz dalej się uczyć. Jeśli tak to zastanów się co następna szkoła ma Ci dać, jakie będziesz miał szanse na uzyskanie zawodu, dokonaj wyboru zgodnie z Twoimi zainteresowaniami/predyspozycjami. Rozejrzyj się także jakie szkoły funkcjonują w miejscu lub okolicach planowanego miejsca osiedlenia się. Pamiętaj, że dzisiejszy wybór kierunku kształcenia będzie miał wpływ na to co będziesz robił na co dzień, gdzie i jak będziesz pracował. Ważne: weź pod uwagę również swój stan zdrowia, bo czasem ma on wpływ na możliwości wykonywania określonych prac.

4) Planowany sposób i zakres uzyskania wsparcia i pomocy ze strony sojuszników

Jak powyżej ustaliliśmy masz już wybranego i zaakceptowanego opiekuna usamodzielniania, czyli swojego mentora, patrona, towarzysza. Już ustaliliście wspólnie, że jest on gotowy i chętny do pomocy Tobie. Więc nie krępuj się, nie obawiaj i korzystaj z jego wsparcia.

Pamiętaj również o tym, że jest cała sieć instytucji i organizacji, które mogą Cię wspierać. Projektując swoją przyszłość weź pod uwagę również możliwość ubiegania się o ich wsparcie. Wykaz tych instytucji i krótki opis znajdziesz poniżej.

No tak. Teraz z grubsza wiesz w jakich obszarach musisz podjąć decyzję. Nadszedł teraz pracowity czas dla Ciebie i Twojego opiekuna usamodzielniania. W razie trudności możecie korzystać ze wsparcia pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz pracowników placówki.

Żeby trochę ułatwić Wam zadanie podpowiadamy, że dobrze byłoby sporządzić coś w rodzaju diagnozy Twojej aktualnej sytuacji. Taka analiza może wskazać Ci Twoje zasoby w odniesieniu do Ciebie, jak i środowiska, w którym żyjesz (zamierzasz zamieszkać w chwili usamodzielniania) i pomogą Ci zaplanować swoją przyszłość i podejmowane przez Ciebie działania na bazie tego co masz, tego co jest ważne. Podejmując się tego zadania powinieneś określić, w odniesieniu do każdego z zagadnień:

- silne strony i wynikające z nich możliwości
- słabe strony i wynikające z nich zagrożenia.

Przykładowa analiza SWOT

<p>Mocne strony:</p> <p>tutaj jest miejsce na zalety, dobre strony (przykładowe pytania)</p> <ul style="list-style-type: none"> - co umiem robić dobrze? - co jest moją pasją? - jakie są moje atuty? - co mnie wyróżnia na tle innych? - jakie mam środki finansowe? - jakie cechy cenią we mnie znajomi i rodzina? <p>wpisz wszystkie pozytywy, które świadczą o tym, że jesteś w czymś dobry, cechy które mogą pomóc ci w wykonywaniu określonego zawodu, znajomość języków obcych, umiejętności, cechy osobowościowe</p>	<p>Słabe strony:</p> <p>przyda Ci się trochę pokory, zastanów się szczerze nad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - swoimi słabościami, - tym, co robisz najgorzej - swoimi cechami, które utrudniają np. wspólne mieszkanie z kimś albo pracę w zespole - obawami, które Cię trapią <p>wpisz wszystko, co zdecydowanie hamuje Twój rozwój, obszary nad którymi musisz popracować, obszary w których nie znajdujesz możliwości wyjścia, Twoje cechy mogące blokować działania np. lenistwo, słaba dyscyplina, paraliżująca nieśmiałość</p>
<p>JA</p>	
<p>Moje szanse:</p> <p>zwróć uwagę na otoczenie i wpisz zjawiska, osoby, instytucje z zewnątrz, które mogą Ci pomóc</p>	<p>Moje zagrożenia:</p> <p>spójrz na otoczenie krytycznym okiem, przeanalizuj wszystko co się dzieje wokół Ciebie, jakie stoją przed Tobą przeszkody, kto powinien Ci pomóc, ale zdecydowanie nie możesz na niego liczyć</p>

Przebrnąłeś przez to?! Brawo! Teraz już wiesz, z czym poradzisz sobie sam, a w czym potrzebujesz wsparcia. Podpowiemy Ci, które instytucje mogą Ci pomóc:

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE:

- wspieranie w tworzeniu IPU, jego modyfikacji oraz w ocenie końcowej IPU
- zatwierdza wymagane dokumenty

- przekáže Ci informacje o instytucjach pomocowych oraz zakresie ich działania
- świadczy poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne oraz z zakresu uzależnień
- prowadzi program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- udziela wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie
- wypłaca pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie i usamodzielnienie
- wspiera Twoje działania (udziela pomocy w redagowaniu pism, wniosków, wskazuje możliwość uzyskania pomocy itp.)
- udziela pomocy poprzez skierowanie do mieszkania chronionego
- współpracuje z różnymi urzędami i instytucjami w Twojej sprawie

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ

- przyznają pomoc finansową
- świadczą pracę socjalną – działania mające na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin
- udzielają schronienia poprzez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w schroniskach i noclegowniach
- obejmują wsparciem asystenta rodziny – pomoc skierowana do rodzin z dziećmi przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze
- wydają decyzje uprawniające do bezpłatnych świadczeń opieki zdrowotnej

POWIATOWE URZĘDY PRACY

- rejestracja osób bezrobotnych i poszukujących pracy
- udzielanie informacji dotyczących praw i obowiązków osób bezrobotnych i poszukujących zatrudnienia
- udzielanie informacji o dostępnych formach aktywizacji zawodowej np. staże zawodowe
- kierują do pracodawcy w celu zatrudnienia
- udzielają wsparcia finansowego osobom bezrobotnym na szkolenia, kursy zawodowe, uruchomienie działalności gospodarczej
- obejmują osoby bezrobotne ubezpieczeniem zdrowotnym
- informują o dostępnych w urzędzie ofertach pracy
- świadczą poradnictwo zawodowe

SĄDY REJONOWE

- prowadzą sprawy w zakresie prawa rodzinnego, prawa spadkowego, prawa karnego
- orzekają w sprawach dotyczących stosunków pomiędzy rodzicami i ich małoletnimi dziećmi, w sprawach alimentacyjnych

WÓJT, BURMISTRZ, PREZYDENT MIASTA

- prowadzą gospodarkę mieszkaniową, w tym przyznają prawo do lokalu socjalnego czy komunalnego

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

- Towarzystwo „Nasz Dom” al. Zjednoczenia 34, 01-830 Warszawa – www.towarzystwonaszdom.pl
- Fundacja Ernst & Young, Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa - www.ey.com
- Fundacja Robinson Crusoe, ul. Różana 19/8, 02-548 Warszawa - www.fundacjarobinson.org.pl

Teraz zapoznaj się z informacjami dotyczącymi środków finansowych i innej pomocy na jaką możesz liczyć po podjęciu decyzji o usamodzielnieniu.

Ustawodawca przewidział dla osób usamodzielnianych, opuszczających dotychczasowe miejsca pobytu w różnych formach pieczy zastępczej wsparcie, które ma im pomóc w usamodzielnieniu. Zapewnić dobry start w dorosłe, samodzielne życie. Jest to o tyle ważne w tym etapie dla Ciebie, że chęć uzyskania wsparcia w poniższych zakresach musisz przewidzieć w Indywidualnym Programie Usamodzielniania.

Pomoc finansowa może być przyznana na:

- kontynuowanie nauki;
- usamodzielnienie;
- zagospodarowanie;

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych;
- zatrudnienia;
- zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Warunki uzyskania pomocy i zasady jej przyznawania.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje tylko w czasie trwania nauki i nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, a świadczenie pobrane po stwierdzeniu przerwania nauki, podlega zwrotowi i stanowi świadczenie pobrane nienależnie. Pomoc ta przysługuje w okresie roku szkolnego/ akademickiego. Może być zawieszona, gdy w trakcie kształcenia w zakładzie kształcenia nauczycieli lub w uczelni osoba usamodzielniana przebywała na urlopie od zajęć. Również, jeżeli osoba usamodzielniana nie realizuje indywidualnego programu usamodzielnienia.

Zawieszenie następuje urzędu lub na wniosek pisemny osoby usamodzielnianej, w drodze decyzji.

Wysokość pomocy wynosi nie mniej niż 590 zł miesięcznie i jest to kwota regulowana przez ustawodawcę. Pomoc przyznaje się na czas trwania nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Osoba usamodzielniana otrzymująca pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki jest zobowiązana do przedkładania na początku i na końcu każdego semestru zaświadczenia potwierdzającego fakt nauki z zaznaczeniem jej trybu.

Pomoc na kontynuowanie nauki nie przysługuje w przypadku, gdy osoba usamodzielniana:

- kontynuuje naukę w szkole ponadgimnazjalnej lub uczelni, która zapewnia nieodpłatną naukę i nieodpłatne pełne utrzymanie;
- bez uzasadnionych powodów zmieniła trzykrotnie, na tym samym poziomie kształcenie, szkołę, zakład kształcenia nauczycieli lub uczelnię, kurs lub przygotowanie do wykonywania zawodu;
- została umieszczona w zakładzie karnym

Ważne: Powiatem właściwym do ponoszenia kosztów przyznanej pomocy na kontynuowania nauki jest powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby usamodzielnianej przed umieszczeniem jej w pieczy zastępczej po raz pierwszy.

Warunkiem niezbędnym do objęcia pomocą jest posiadanie i realizacja przez osobę usamodzielnianą Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, opracowanego zgodnie z wymogami ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm., który zatwierdza Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

Jeżeli w toku realizacji programu, w którymkolwiek z zakresów planowanych działań zajdą zmiany, mające wpływ na przebieg programu, niezbędna jest weryfikacja programu usamodzielnienia i wskazanie rodzaju zmian oraz ich przyczyn i skutków. Sporządzona zmiana wymaga każdorazowo zatwierdzenia przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej – za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim).

W przypadku **pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i zagospodarowanie** warunkiem niezbędnym jest także spełnienie określonych ustawowo wymogów, w tym dotyczących kryterium dochodowego.

Ważne: kryterium dochodowe, to dochód miesięczny nie przekraczający kwoty 1.200 zł. Ustalając dochód osoby usamodzielnianej uwzględnia się sumę dochodów tej osoby, jej małżonka oraz dzieci pozostających na jej utrzymaniu, podzielone przez liczbę tych osób, uzyskanych w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku.

W przypadku, gdy dochód miesięczny osoby usamodzielnianej przekracza 1200 zł, można przyznać pomoc na usamodzielnianie lub pomoc na zagospodarowanie, jeżeli jest to uzasadnione jej sytuacją mieszkaniową, dochodową, majątkową lub osobistą.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przybywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 3 lat – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- roku – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną.

Przy czym do okresów pobytu w pieczy zastępczej podanych powyżej wlicza się również:

- okresy pobytu w domu społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz w schronisku dla nieletnich, zakładzie

poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno – wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, zapewniającym całodobową opiekę, i młodzieżowym ośrodku wychowawczym, jeżeli orzeczenie o umieszczeniu w pieczy zastępczej nie zostało uchylone oraz

- okres pobytu osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, która uczy się w: szkole, uczelni lub u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego oraz gdy, legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności uczy się w: szkole, uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia lub u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Ważne: osoba, która osiągnęła pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w placówce opiekuńczo – wychowawczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej i gdy uczy się w powyżej wymienionych formach edukacyjnych, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.

Ważne: W przypadku gdy osoba usamodzielniana przebywa w domu pomocy społecznej albo w placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym lub przewlekle chorym, pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie nie przysługuje.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie podlega rozliczeniu, wypłacana jest jednorazowo lub w częściach, w terminach ustalonych w programie usamodzielnienia, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnioną 26 roku życia i może być przeznaczona jedynie na cele określone w niniejszym programie, a w szczególności na: polepszenie warunków mieszkaniowych, stworzenie warunków do działalności zarobkowej, w tym podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz pokrycie wydatków związanych z nauką.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż 3730 zł, jeżeli przebywała w pieczy przez okres co najmniej 3 lat;

- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną:

- nie mniej niż 7458 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat;
- nie mniej niż 3730 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat;
- nie mniej niż 1865 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Ważne: W przypadku, gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnianie jest wypłacana po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki. W uzasadnionych przypadkach pomoc na usamodzielnianie może zostać wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki.

Ważne: Powiatem właściwym do ponoszenia kosztów przyznanej pomocy na usamodzielnienie jest powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby usamodzielnianej przed umieszczeniem jej w pieczy zastępczej po raz pierwszy.

Pomoc pieniężna na zagospodarowanie podlega rozliczeniu, wypłacana jest jednorazowo w formie rzeczowej w terminie ustalonym w programie usamodzielnienia, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnioną 26 roku życia.

Wysokość pomocy na zagospodarowanie wynosi:

- nie mniej niż 1 865 zł
- w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności nie mniej niż 3 390 zł.

Ważne: W przypadku, gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie jest wypłacana po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki.

Ważne: Powiatem właściwym do ponoszenia kosztów przyznanej pomocy na zagospodarowanie osobie usamodzielnianej jest powiat właściwy dla miejsca osiedlenia się tej osoby.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki, pomoc na zagospodarowanie oraz pomoc pieniężna na usamodzielnienie przyznawane są na podstawie odrębnych decyzji administracyjnych wydawanych na wniosek osoby usamodzielnianej po uprzednim złożeniu pisemnego wniosku.

Odmowa przyznania pomocy.

Przyznanie osobie usamodzielnianej pomocy na kontynuowanie nauki, na usamodzielnianie lub na zagospodarowanie można odmówić w przypadku, gdy:

- istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki zostanie przyznana; wyznaczonych terminach;
- osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie pieczę zastępczą;
- osoba usamodzielniana porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia;
- stosunek pracy z osobą usamodzielnianą został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika;
- osoba usamodzielniana bez uzasadnionej przyczyny uchyliła się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia;
- osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Obowiązki osoby usamodzielnianej.

Osoba usamodzielniana jest zobowiązana do współdziałania w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej, w tym do współpracy z osobami wspierającymi i sprawującymi nadzór nad realizacją indywidualnego programu usamodzielnienia. Są to: opiekun procesu usamodzielnienia, wyznaczony przez osobę usamodzielnianą oraz koordynator rodzinnej pieczy zastępczej lub inny pracownik Zespołu Pieczy Zastępczej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

Stąd do obowiązków osoby usamodzielnianej, jako osoby odpowiedzialnej za realizację indywidualnego programu usamodzielnienia należy:

- realizacja poszczególnych postanowień indywidualnego programu usamodzielnienia w wyznaczonych terminach;
- ścisła współpraca z osobami wspierającymi i sprawującymi nadzór nad realizacją indywidualnego programu usamodzielnienia;
- stawianie się na wezwanie osób wspierających i sprawujących nadzór nad realizacją indywidualnego programu usamodzielnienia w celu omówienia jego przebiegu;
- informowanie organu udzielającego pomocy – Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim o każdorazowej zmianie swojej sytuacji materialnej i życiowej, w tym w szczególności o przerwaniu nauki;
- aktywne uczestnictwo w zajęciach szkolnych oraz osiąganie jak najlepszych wyników w nauce;
- przedkładanie na początku i na końcu każdego semestru zaświadczenia potwierdzającego fakt nauki z zaznaczeniem jej trybu, a w razie potrzeby także o frekwencji i uzyskiwanych ocenach;
- zapoznawanie się i rozważanie uczestnictwa w różnych formach wsparcia proponowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim, mających na celu życiowe usamodzielnienie, nabycie lub podwyższenie kompetencji psychospołecznych, doskonalenie lub nabywanie wiedzy edukacyjnej lub przygotowania zawodowego.

Opiekun usamodzielnienia.

Osoba usamodzielniana **co najmniej na rok** przed osiągnięciem przez nią pełnoletności **wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia** oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby.

Wskazanie opiekuna usamodzielnienia jest akceptowane przez dyrektora/kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby usamodzielnianej przed pierwszym umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Opiekunem usamodzielnienia może być:

- osoba tworząca rodzinę zastępczą lub prowadząca rodzinny dom dziecka,
- koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie,
- osoba będąca w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem,
- inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą

Ważne! aby osoba usamodzielniana wskazała taką osobę, którą darzy zaufaniem, liczy się z jej zdaniem, może polegać na jej ewentualnych poradach oraz jest znacząca w jej życiu. Poza przesłankami osobistymi wskazanym jest aby opiekun usamodzielnienia spełniał wymogi formalne;

- posiadał pełną zdolność do decydowania o sobie (tj. nie był osobą ubezwłasnowolnioną),
- w przypadku posiadania własnych dzieci miał nad nimi pełną władzę rodzicielską,
- nie był osobą uzależnioną od alkoholu lub środków psychoaktywnych.

Do zadań opiekuna usamodzielnienia należy:

- Zaznajomienie się z dokumentacją i drogą życiową usamodzielniającego się wychowanka.
- Opracowanie wspólnie z wychowankiem indywidualnego programu usamodzielnienia, zwanego dalej „programem usamodzielnienia”.
- Ocena realizacji programu usamodzielnienia oraz jego modyfikowanie.
- Współpraca z rodziną wychowanka, środowiskiem lokalnym, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz władzami gminy.
- Opiniowanie wniosków o pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz świadczenie na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Indywidualny Program Usamodzielnienia (IPU).

To dokument, który jest podstawą do przyznania świadczeń, przewidzianych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a przede wszystkim stanowi zbiór działań, które należy podjąć, aby wychowanek mógł osiągnąć ważne w Jego życiu cele. Jest dokumentem

obowiązkowym, bez niego jest niemożliwe otrzymanie jakiegokolwiek pomocy. Zwykle jest on dość obszerny, a to dlatego, że stanowi opis wszystkich najważniejszych spraw z życia wychowanka i planów na przyszłość.

Dokument taki osoba usamodzielniana opracowuje wspólnie z opiekunem usamodzielnienia i składa w PCPR co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności. W IPU osoba usamodzielniana wskazuje w szczególności:

- w jakim celu chce realizować pomoc;
- zakres współdziałania z opiekunem usamodzielnienia, w tym w zakresie wspierania osoby usamodzielnianej w kontaktach z rodziną i ze środowiskiem;
- sposób uzyskania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości i aspiracji osoby usamodzielnianej;
- rodzaj pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych;
- rodzaj pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Ponadto w IPU należy zawrzeć informacje dotyczące:

- terminów ubiegania się o świadczenia finansowe na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie lub zagospodarowanie.

Ważne: IPU zatwierdza dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby usamodzielnianej przed pierwszym umieszczeniem w pieczy zastępczej. Formularz IPU dostępny jest w siedzibie PCPR w Grodzisku Mazowieckim w Zespole ds. Pieczy Zastępczej. Dyrektor może odmówić podpisania IPU, jeśli zawarte w nim działania nie są zgodne z prawem, będą działały na niekorzyść wychowanka lub nie będzie on uwzględniał wszystkich istotnych aspektów usamodzielnienia. Wówczas będzie trzeba dokonać zmian w IPU. **Nie złożenie IPU w terminie może pozbawić wychowanka prawa do udzielenia mu pomocy.**

Opracowanie IPU to żmudny proces, wymagający czasu, uwzględniający wiele czynników zewnętrznych(np. procedur urzędowych, aspektów prawnych), na które nie zawsze osoby usamodzielniane mają wpływ. Na rozeznanie sytuacji osoby usamodzielnianej i przygotowanie się do opisanie zamierzeń w IPU jest około 10-11 miesięcy.

Ocena realizacji programu usamodzielnienia oraz jego modyfikowanie.

Program usamodzielnienia można zmieniać, nie jest on sztywnym dokumentem. Przyczyną zmian w programie może być zmiana sytuacji życiowej wychowanka (np. znalezienie pracy, która wyklucza dalszą naukę w planowanym trybie, związek małżeński, spodziewanie się dziecka). Zmiany w programie wychowanek musi ustalać z opiekunem usamodzielnienia a następnie podlegają one zatwierdzeniu przez Dyrektora PCPR.

Kiedy wychowanek zakończy realizację programu usamodzielnienia (np. zakończy naukę zgodnie z planami, otrzyma pracę, mieszkanie, czyli wypełni te najważniejsze postanowienia z programu, przyjdzie czas na jego podsumowanie i ocenę. W tym celu trzeba zgłosić się do PCPR (wychowanek oraz opiekun usamodzielnienia) i razem w wyznaczonym przez dyrektora PCPR pracownikiem podsumować, co się udało, a co niestety nie i dlaczego oraz ustalić jakie wychowanek ma dalsze plany i czy oczekuje jeszcze jakiejś formy wsparcia.